

4 Αυγούστου 1789

Καταργείται η δουλοπαροικία

Η ανθρώπινη δουλεία είναι τόσο αρχαία, όσο και η οργανωμένη ανθρώπινη κοινωνία. Ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα με την ανάπτυξη της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής. Εξελιχθηκε σε θεσμό που προσπάθησαν να δικαιολογήσουν ακόμα και φωτισμένοι σκεπτόμενοι άνθρωποι, όπως ο Αριστοτέλης κι ο Πλάτων. Από κράτος σε κράτος, μόνο η μορφή της δουλείας και η αντιμετώπιση των δούλων διέφερε. Στην αρχαία Κίνα και στη Σπάρτη, οι δούλοι ανήκαν στο κράτος. Στην αρχαία Ρώμη και στις άλλες ελληνικές πόλεις, ανήκαν σε ιδιώτες. Στη Σπάρτη, η αντιμετώπισή τους ήταν παραπάνω από σκληρή κι έφτανε ως τη δολοφονία εκείνων από τους είλωτες που τύχαινε να διακριθούν. Ο Πλούταρχος έγραψε πως η Σπάρτη ήταν η καλύτερη πόλη για τους ελεύθερους και η χειρότερη για τους δούλους. Για τους Ρωμαίους, ο δούλος ήταν πράγμα (*res*). Για τους Αθηναίους, ένα μέλος της οικογένειας που μπορούσαν να το κάνουν ό,τι θέλουν, πάντα ως ένα σημείο (ο δούλος είχε δικαίωμα να διαμαρτυρηθεί για σκληρή συμπεριφορά του ιδιοκτήτη του και, καμιά φορά, δικαιωνόταν). Το δουλεμπόριο ξεκίνησε κάπως αργότερα. Στην αρχαία Ελλάδα, κατά την παράδοση, πρώτοι δουλέμποροι ήταν οι Χιώτες.

Η σκληρότητα των Ρωμαίων απέναντι στους δούλους ήταν τόσο μεγάλη, ώστε να τους κάνει, πολλές φορές να επαναστατήσουν. Στην Απουλία της ΝΑ Ιταλίας, μια επανάσταση δούλων, το 187 π.Χ., στοίχισε 7.000 νεκρούς ώσπου να κατασταλεί. Στα 135 π.Χ., στη Σικελία, η επανάσταση του Εύνου από τη Συρία και του Κλέωνα από τη Μακεδονία συσπείρωσε 70.000 δούλους και κράτησε δυο χρόνια. Έσβησε, με τον σταυρικό θάνατο 20.000 δούλων. Πάλι στη Σικελία, το 107 π.Χ., επανάσταση του Σύρου Σάλβιου και του Μακεδόνα Αρθενίωνα κράτησε έξι χρόνια. Έσβησε, το 101 π.Χ., όταν σκοτώθηκαν οι δυο αρχηγοί της.

Η μεγαλύτερη, όμως, επανάσταση δούλων ήταν αυτή του μονομάχου Σπάρτακου που ξέσπασε το 73 π.Χ. και απείλησε την ίδια υπόσταση του ρωμαϊκού κράτους. Ο Σπάρτακος συσπείρωσε 70.000 δούλους που νίκησαν πολλές φορές τις ρωμαϊκές λεγεώνες κι έφτασαν ως τα πρόθυρα της δημιουργίας χωριστού κράτους στη Βόρεια Ιταλία. Οι εσωτερικές

διχόνοιες τους αποδυνάμωσαν. Νικήθηκαν το 71 π.Χ. Ο Σπάρτακος έπεσε στη μάχη, ενώ 6.000 σύντροφοί του σταυρώθηκαν.

Όμως, σιγά σιγά, η διατήρηση δούλων έγινε ασύμφορη. Παράλληλα, δεν ήταν δυνατή η μεταφορά ολόκληρων πληθυσμών από κατακτημένες περιοχές ούτε συνέφερε η μετακίνηση αυτή καθώς δεν έμεναν χέρια να καλλιεργήσουν τη γη. Έτσι, γεννήθηκε η διάδοχη κατάσταση της δουλοπαροικίας. Ο δούλος δεν ανήκε στον αφέντη αλλά στη γη. Με το να αμείβεται με μέρος από την παραγωγή, απάλλαξε τον αφέντη από την ευθύνη της διατροφής του.

Η δουλοπαροικία γνώρισε μεγάλη ακμή το μεσαίωνα στην εποχή του φεουδαρχισμού αλλά συνεχίστηκε ως το 19^ο και τον 20^ό αιώνα. Η κατάργησή της ξεκίνησε από την επαναστατημένη Γαλλία του 1789. Ήταν η πρώτη σημαντική πράξη της συνέλευσης των τάξεων, είκοσι μέρες μετά την πτώση της Βασίλισσας: Στις 4 Αυγούστου 1789. Ακολούθησε η Γερμανία, στα επαναστατικά κινήματα του 1848, και η Ρωσία, στα 1860, τρία χρόνια πριν από την κατάργηση της δουλείας στις Ηνωμένες Πολιτείες ([βλ.1.1.1](#) [863](#)).

Στην Ελλάδα, οι δουλοπάροικοι (κολίγοι) απέκτησαν την ιδιοκτησία της γης που καλλιεργούσαν, μετά την επανάσταση του 1909 ([βλ.6.3.1910](#)).

1060: Πεθαίνει ο Ερρίκος Α' της Γαλλίας. Τον διαδέχεται ο Φίλιππος Α'. Επρόκειτο να μείνει στον θρόνο 48 χρόνια (ως το 1108).

1521: Γεννιέται ο Σιαμπατίστα Καστάνια. Τον Σεπτέμβριο του 1560, εκλέχτηκε πάπας με το όνομα Ουρβανός Ζ' αλλά πέθανε από ελονοσία πριν να προλάβει να ενθρονιστεί.

1916: Η Δανία πωλεί τις Δανέζικες Δυτικές Ινδίες με τις Παρθένους νήσους (στις Μικρές Αντίλλες) στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, έναντι 25 εκατομμυρίων δολαρίων.

1936: Μετά την εκκαθάριση του στρατεύματος από όλα τα δημοκρατικά στοιχεία, επιβάλλεται στην Ελλάδα η δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά κατά τα φασιστικά πρότυπα του Μπενίτο Μουσολίνι.

1940: Οι δυνάμεις του Μουσολίνι εισβάλλουν στην αγγλική Σομαλία και κυριεύουν κάποιες πόλεις στο Σουδάν και στην Κένυα. Ένα χρόνο αργότερα, η Ιταλία θα χάσει τα πάντα στο Κέρασ της Αφρικής.

1961: Γεννιέται, από πατέρα Κενυάτη, στη Χονολουλού της Χαβάης ο Μπάρακ Ομπάμα, 44^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ και πρώτος Αφροαμερικανός.

1965: Καταψηφίζεται στην ελληνική βουλή η πρώτη κυβέρνηση αποστατών του Γεωργίου Αθανασιάδη Νόβα, που είχε προκύψει με τη μέθοδο της σαλαμοποίησης της Ένωσης Κέντρου.

1972: Καταδικάζεται σε κάθειρξη 63 ετών ο Άρθουρ Μπρέμερ που πυροβόλησε και άφησε παράλυτο (στις 12 Μαΐου) τον Τζορτζ Ουάλας, τέσσερις φορές κυβερνήτη της Αλαμπάμα και υποψήφιο πρόεδρο.

1984: Το κρατίδιο του Άνω Βόλτα στη Δυτική Αφρική μετονομάζεται σε Μπουρκίνα Φάσο (χώρα των έντιμων ανθρώπων).

1992: Εκατομμύρια μαύροι δίνουν τέλος στη γενική απεργία που είχε κρατήσει δύο μέρες και ήταν ενάντια στην κυριαρχία των λευκών στη Νότια Αφρική. Κατά τη διάρκεια της απεργίας πάνω από 30 άτομα σκοτώθηκαν.

1995: Η Κροατία ξεκινά επίθεση με σκοπό να επανακτήσει την Κράινα, η οποία ήταν στα χέρια της μειονότητας των Σέρβων για τέσσερα χρόνια.

2020: Η μισή πρωτεύουσα του Λιβάνου, Βηρυτός, καταστρέφεται, όταν εκρήγνυνται 2700 τόνοι νιτρικού αμμωνίου που είχαν κατασχεθεί το 2014 και φυλάσσονταν στο λιμάνι: 138 νεκροί, 5.000 τραυματίες, 300.000 άστεγοι είναι ο απολογισμός των πρώτων ωρών, ενώ αδιευκρίνιστος παραμένει ο αριθμός των αγνοουμένων.

Η 4^η Αυγούστου στον πολιτισμό

4 Αυγούστου 1991

Νικηφόρος Βρεττάκος

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος γεννήθηκε στις Κροκεές της Λακωνίας την Πρωτοχρονιά του 1912 (19 Δεκεμβρίου 1911, με παλαιό ημερολόγιο). Έζησε τα προσχολικά του χρόνια στην αγροτική περιοχή της Πλουμίτσας. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στις Κροκεές και το Γυμνάσιο στο Γύθειο. Στην Αθήνα εγκαταστάθηκε το 1929 για να εγγραφεί στο πανεπιστήμιο. Όμως δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει τις ανώτερες σπουδές που ήθελε. Αναγκάστηκε να εργαστεί ως υπάλληλος και, όταν απολύθηκε, ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία.

Τα χρόνια του ελληνοϊταλικού πολέμου υπηρέτησε στο αλβανικό μέτωπο. Στην Κατοχή πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Τη δραστηριότητά του στο κίνημα της Αριστεράς συνέχισε και στις μεταπολεμικές συνθήκες, οπότε εξελέγη δημοτικός σύμβουλος στον Πειραιά (1954 - 1955). Την περίοδο της δικτατορίας έζησε στο εξωτερικό, κυρίως στην Ελβετία.

Αποτελεί πλάνη, αν και ήταν διαδεδομένη κυρίως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, να συνδέεται το λογοτεχνικό έργο του Βρεττάκου με εκείνο του Ρίτσου. Μόνο αν μπορούσε να υπάρξει μια εντελώς γενική κατηγορία με τον τίτλο «κοινωνικοί ποιητές» θα ήταν δυνατό οι δύο αυτοί τεχνίτες του λόγου να βρίσκονται και να συγκρίνονται μεταξύ τους.

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα το 1929 με την ποιητική συλλογή «Κάτω από σκιές και φώτα». Ο Αλέξανδρος Αργυρίου γράφει για τη λογοτεχνική σχέση των δύο μεγάλων Λακώνων ποιητών στα πρώτα τους βήματα:

«Τα δείγματα γραφής του Βρεττάκου δεν παρουσιάζουν κοινά σημεία με την ποίηση που δημοσιεύει την αντίστοιχη περίοδο ο Ρίτσος στα «Τρακτέρ» και τις «Πυραμίδες». Η ποίηση του Βρεττάκου δεν εγγράφεται με κανένα τρόπο σε καμιά ιδεολογία και κατά μείζονα λόγο δεν εντάσσεται σε καμία «κομματική» πειθαρχία ».

Ωστόσο, δεν μπορεί να παραγνωρίζονται οι συλλογές που εξέδωσε ο Βρεττάκος κυρίως τη δεκαετία του 1940, όπως «Το μεσουράνημα της φωτιάς» ή «Η παραμυθένια πολιτεία». Στην τελευταία συλλογή εντάσσεται και το ποίημά του «Αθήνα 1944». Χαρακτηριστικοί είναι οι στίχοι του:

«Κρεμάλες, μαύρα σύννεφα, θάνατος. Και συ, πάνω/ Στης ιστορίας το Ζάλογγο χορεύεις τραγουδώντας/ Μεσ' στην παγκόσμια νύχτα τα συνθήματα του αιώνα σου!/ Κάθε κουρέλι νηστικού σου παιδιού/ Σηκώνει την υπόληψη της πατρίδας./ Στενάζουνε τα παλικάρια σου μέσα στην περηφάνια τους/ Να μην τ' ακούει άλλος κανείς εκτός από τη λευτεριά/ Που έγινε πια μητέρα τους και τα κοιμίζει όλα μαζί πάνω στο ίδιο προσκέφαλο/ Που τα σκεπάζει όλα μαζί με τον αστερισμό του μαντύα της/ Στα πεζοδρόμια, στα στρατόπεδα, στις φυλακές».

Πέθανε τιμημένος στις 4 Αυγούστου 1991.

1792: Γεννιέται ο σπουδαίος ρομαντικός συγγραφέας Πέρσι Σέλεϊ. Πνίγηκε στις 8 Ιουλίου 1822, στο Λέγκορν, ενώ ταξίδευε προς τον Κόλπο Σπέτζια της Ιταλίας.

1859: Γεννιέται ο Κνουτ Χάμσουν (Κνουτ Πέντερζεν), Νορβηγός μυθιστοριογράφος, ευρύτερα γνωστός από το έργο του «Η Πείνα». Κέρδισε βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1920. Πέθανε το 1952.

1875: Πεθαίνει ο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, από τους καλύτερους συγγραφείς παραμυθιών στον κόσμο («Ο μολυβένιος στρατιώτης», «Το κορίτσι με τα σπέρτα», «Το ασχημόπαπο» κ. ά.). Γεννήθηκε στις 2 Απριλίου 1805, στη Δανία.

1900: Γεννιέται ο Λούις «Σάτσμο» Άρμστρογκ, θρυλικός Αμερικανός μουσικός της τζαζ. Εμφανίστηκε σε πολλές ταινίες ως μουσικός («Πέντε δεκάρες», «Υψηλή Κοινωνία», «Καμπίνα στον ουρανό» κ.ά.). Πέθανε στις 6 Ιουλίου 1971.

1944: Μετά από κρύψιμο δύο χρόνων σε μια σοφίτα στο Άμστερνταμ, η Άννα Φρανκ, η αδερφή της, οι γονείς της και τέσσερις άλλοι Εβραίοι ανακαλύπτονται από την Γκεστάπο. Το ημερολόγιο που κρατούσε, βρέθηκε μετά τον πόλεμο, εκδόθηκε σε περισσότερες από 30 γλώσσες κι έγινε θεατρικό και ταινία.

1984: Στην Ολυμπιάδα του Λος Άντζελες, ο Καρλ Λούις κατακτά το χρυσό μετάλλιο στα 100 μ. με χρόνο 9.99. Θα κερδίσει και στα 200 μ., στο μήκος και στη σκυταλοδρομία 4 x 100, επαναλαμβάνοντας το κατόρθωμά του Τζέσε Όουενς στην Ολυμπιάδα του Βερολίνου (1936).

1987: Πρεμιέρα (στο Ηρώδειο) του «Κοντσέρτου αριθμός 4 για πιάνο και ορχήστρα σε ντο μείζονα», του Νίκου Σκαλκώτα, και της «Συμφωνίας αριθμός 2 για μικτή χορωδία και ορχήστρα», του Γιάννη Χρήστου.

2008: Πεθαίνει στα 89 του, ο Αλεξάντερ Σολζενίτσιν, αντικαθεστωτικός επί σοσιαλισμού Ρώσος συγγραφέας («Μια ημέρα από τη ζωή του Ιβάν Ντενίσοβιτς», «Αρχιπέλαγος Γκούλαγκ»), βραβείο Νόμπελ 1970.

2012: Οι Αλεξάνδρα Τσιάβου και Χριστίνα Γιαζιτζίδου κατακτούν το χάλκινο μετάλλιο στο διπλό σκιφ ελαφρών βαρών (κωπηλασία) στους Ολυμπιακούς αγώνες του Λονδίνου. Είναι το δεύτερο για την Ελλάδα, μετά το χάλκινο του Ηλία Ηλιάδη στο τζούντο, και το πρώτο για την ελληνική γυναικεία ομάδα.

2012: Ο 27χρονος Αμερικανός κολυμβητής Μάικλ Φελπς τερματίζει την σταδιοδρομία του κατακτώντας στη σκυταλοδρομία 4x100 το 18^ο χρυσό μετάλλιο σε ολυμπιακούς αγώνες, 4^ο σ' αυτούς του Λονδίνου, με σύνολο 22 μεταλλίων σε τρεις Ολυμπιάδες (Αθήνας, Πεκίνου και Λονδίνου).